

Observatoriu este de două ori în
septembra, Miercură și Săptămâna.

Pretiul

pentru Sibiu pe 1 an intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimis cu post'a in lăințrul monarhiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. său 22 franci, pe 6 luni 5 fl. său 11 franci. — Numeri singuratici se dău căte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu III.

Nr. 15.

Sibiu, Miercuri 20/3 Martiu.

1880.

Critic'a noului proiectu de lege agraria.

(De unu altu jurisconsultu.)

(Urmare.)

Nici atunci, cându in tîr'a nostra ar exista sistemul adoptat in Prusia, — unde nime nu pote ajunge la una positiune mai înalta, pâna ce n'a servită că functionarii administrativi si judecătorescu in tîte ramurile — nici atunci nu ar potea consimti că acesta afacere se se încréda functionarilor administrativi; cu atât mai puținu se pote învoi aici, in acestea tieri, cându este prea bine cunoscutu, că parte mare din subprefecti, necum se aiba praxa juridica, necum se fia studiat la vreo facultate juridica, dara le mai lipsescu cu totul inca si alte calificatiuni absolutu necessarie la regulaarea celor mai delicate cestium agrarie.

S'a facut in anulu 1862 incercare cu judecătoriile dela comitate, compuse in partea cea mai mare din juristi; dara nici acele n'au corespunsu; parte le-au lipsit calificatiunea, parte fiindu alesii că si solgabiraii, au fostu dependenti dela alegatorii lor, proprietari nobili cea mai mare parte, cari totu-odata sunt in processu cu comunele rurale; prin urmare poporul n'avea incredere in acei judecători. S'a intemplatu că la commissari dejă efectuite cu mari jertfe si spesee, de si intrasera in potere de dreptu, totusi curia s'a vediutu silita a annullă tîta afacerea si a ordină, că operatiunea intréga se se incépa din nou, cu alte spesee enorme si cu pierdere infricosata de timpu.

Multe experiente s'a facutu in privint'a regularei urbariale. In anulu 1858 s'a infinitiatu tribunale urbariali speciali, de si tribunalele ordinarie de pe timpul acela au fostu la inaltinea chiamarei lor. In 1862 causele urbariali s'a datu pe manile asia numitelor sedrii de comitat, acele inse delaturandu-se, in anulu 1868 era s'a infinitiatu tribunale urbariale, cari au statu pâna in anulu 1872.

Chiaru acestea incercari a le diverselor guverne de sub diverse sisteme, de a regula cestiumile urbariali in Transilvania, ne spunu mai respicatu decât tîte sofismele feudalilor, că ele sunt cele mai complicate, mai grele si mai spinose dintre

tîte cestiumile agrarie căte au existat si mai exista in Europa, prin urmare că daca atâtatea serii de tribunale sistemizate in tîta regulă, compuse din barbati speciali in materia, nu au fostu in stare se le regulede, inpaciuésca si curme odata, functionarii dela administratiunea politica, adeca subprefectii (solgabiraii) in locu de ale regulă, le voru incurcă si mai reu decât sunt ele incurcate pâna astazi, sau că nici se voru apucă de ele, din simpla cauza, că acele organe administrative sunt si pâna acum preste mesura incarcate cu o multime nenumerata de alte agende, atât de acele care se tinu strinsu de resortul lor, cătu si de acele, pe care ministrii le incarca in spinarea lor din lipsa de alti factori administrativi.

A dou'a intrebare asemenea s'a respunsu negativu. Nu se pote că fostii iobagi se fia siliti a purtă si ei spessele regularei; acesta n'ar fi nici dreptu, nici oportunu, nici executabilu. — Dreptu nu e, că poporul care e silitu prin partea contraria a purtă unu processu de regulare, care ilu costa inpreuna cu dilele de lucru si carausitul pre care ei le facu gratis cu ocasiunea mesuratului prin ingenieriu, cu autenticarea mesuratului, cu pretiurea si classificarea hotarului, si cu autenticarea acestui elaboratu, cu compunerea planului de impartire, si autenticarea lui, cu escinderea, dislocarea si autenticarea planului, si in fine cu predatea in posessiune, cheltuescu sume enorme. — Tîte aceste costa pe fostii iobagi vre-o doue mii florini. — Acuma se le mai arunci in cărca alte 2—3 mi. fl. la omeni cari nu au de cătu sufletul in ose, credu că n'ar fi dreptu. — Folosu celu mai mare ilu are acela care cere commissarea, prin urmare e numai dreptu se si pôrte spessele. Dar' abstragêndu dela acesta, prin o asemenea mesura insasi legea ar pune pedeca commissarei, căci dela poporu — pe care l'ar alarmă fara nici unu scopu — nici prin executiune nu s'ar potea storce sum'a receruta.

In fine ce privesce causele traganarei, acele sunt multe. — Procesele urbariali pretindu unu studiu vastu, o cunoscinta perfecta a legilor vechi si nove, precum si a relatiilor si drepturilor feudali. Tribunalelor regesci chiaru daca

n'aru fi impoverate cu alte afaceri, si daca la fiesce care tribunalu s'ar află căte unu judecătoriu deprinsu bine cu asemenea afaceri, le lipsescu timpul fizicu. Ar trebui că unu jude oru doui se lipsescu celu puținu căte 6 luni intr'unu anu dela tribunalu. — Nu este altu espedientu, decât infinitarea de tribunale, ori comisiuni urbariali, speciali.

Nu se pote negă, că antipathi'a fostilor iobagi față cu aceste procese adaoge la traganare; precum nu se pote negă, că unii advocati au privit procesele urbariali de cea mai buna vaca de mulstu, si oie de tunsu. Au fostu asemenea si judecători, cari priviau deseles escursiuni cu diurne bune si cu ospetari gratis in curtile domnesci, de cele mai placute dile de recreatiune, de ferii, de maiale.

La tîte aceste legile si anume instructiunea ministeriala pentru regularea processelor, le deschide pôrta larga.

Aici dlu Siulutu se provoca la mai multe representanti — propuse de dni'a sa si acceptate de tribunalul din locu, trimise la ministeriul de justitia cu doui ani inaintea adunarei din Dev'a, in privint'a modificarei unor dispositiuni nepractice din procedur'a urbariala.

In fine, dupa ce combatte espunerea de motive a adunarei din Dev'a din punctu-de vedere technicu si juridicu, dice că: prelucrarea unei noue proceduri ar fi a se concrede unei comisiuni compuse din representanti de ai fostilor domni si ai fostilor iobagi, omeni de specialitate, onesti, cu reputatiune, judecători, advocati, ingenieri si agonomi, cari au esperiintia in afaceri de commissare. Daca s'ar intrună o asemenea comisiune, dsa isi sustine dreptulu a isi espune mai pe largu vedere sale.

Ce privesce intrebarea, că concessiunea pentru commissare se se conditioneaza dela inprejurarea, daca suplicantele va documenta, că elu possede $\frac{1}{3}$ parte din hotar, s'a respunsu afirmativu.

De si nu se pote sci, care va fi fostu "ratioane a legei" in 1854, cându s'a pretinsu $\frac{2}{3}$, era in anulu 1868 $\frac{1}{2}$ si acuma numai $\frac{1}{3}$; in fine de si se presupune că tendint'a este că cu timpu

"Asta-vara trebuinile me tramisera pâna la ter-gulu domnului vostre; dar' ametitu de zuruitulu trasurilor ce furnicau pe tîte stradele, innecatul de prafu că si de ferbintiel'a si nadusiel'a aerului in care resuia bietii orasieni, m'am intorsu acasa că vai de mine;... căteva nopti de-arendulu in capulu meu eră unu mare valmasiagu, unu mare amestecu. Totu ce intalnise mu mai lucitoru său mai ridiculu se unise inpreuna si mi se reprezenta intr'unu modu cu totulu curiosu. Mi se parea că vedusemu nisice cai lesionati cu capele violete pe capu si cu codile de blonde si organinu. Mi se parea că pe tîte sticlele trasurilor vedusemu sprincene zugravite in form'a celei antaii faze a lunei, că mai tîte bâncele, canapelele si chiaru fanarele tergului semanau silemenite, drese si varuite tocmai că nisice mettisse. Că fiacare arbore eră infustat si incorsetat că o marioneta. Că mai multi domnisiori se inhamaseră cu horbote *) si dantele, ducendu in buestru nisice fete tone inpovalate; că unele domnisiore catu se dă de svelte galopau său faceau trapp mare pe intrecute... că...

In fine simtiamu o cumplita confusione in capu.

Asemenea caricaturi fantastice (posnasie) me facura se urescu forte tergulu Domnului-vostre si se afu de o mie de ori mai dulce viata unui tieranu, său a unui vagabondu ratacitu, care resuia in libertate aerulu seninu si virginu, traiese in pace cu sine nisice dile curate că undele isvorilor si pentru simpl'a si firésca lui hrana nu are a multiam decât numai saltu lui D-dieu.

Facli'a noptii respandise acuma printre desimea norilor o lumina obscura preste emisferulu nostru, si eu imi urmai calea mai departe, cu hotarire de a me intorci altadata spre a cunoșce mai deaproape misterul acestui omu extraordinar, deformat in rolă de birtasii.

(Finea va urmă).

Foisióra „Observatoriului”.

A gr ip in a.

Novela originala

de: Nicolae Istrate.

(Urmare.)

II.

Nu sciu se dău sama esacta nici macară că unu samesiu de tienutu, de unde pornisemu si incătu mergeam. Imi adueu aminte numai, că inserasem odata pe drumul mare; că timpul eră forte umed, forte rece; că crepuscul'a promitea unu intunericu favoritoru pentru hoti că si pentru amoresati, dara nici decum priinciosu mai cu sama pentru calatori, cari firesc nu prea cauta aventuri de nopte si că in sfîrsitul cu indestula greutate nimerisemu la unu feliu de carciuma, ale carei necomoditati, vorbarita orandarită, prin manierele si glumele sale te facea se le treci cu vedere. Cele antaiu complimente cu care me intimpina le insoci de căteva note caracteristice si detaiate din biografie sa; incheindu cu promisiunea că celu puținu caii mei voru fi tractati omenesc.

Orandariul din contra se parea posomorită, seriosu, dar' totu-odata nostim si resonabilu de minune. Interesant'a sa fisionomia marturisea că fusese nascutu in lume pentru o sorte mai buna decât messeri'a pe care o practică. Si in adeveru dupa o lunga conversatiune prepusulu meu se intari, că omulu acesta eră negresit, dintre numerosii rataciti, batuti de luna si de stele, cari se consuma adesea la intemplari in miseriele cele mai injosite. Elu isi punea tîta silintă se me induplase se credu, că este multiumit in positiunea sa actuala. Imi descria cu talentu variatiunile ospatariei sale, in care necontentu se stracurau calatori de tîte starile. Si intre o mie de bagateli imi povesti cum in năoptea din urma popossi acolo ceteva ceasuri o dama necunos-

cuta, condusa de unu grosolanu falosu in uniforma arnautiesca. Cum acea dama desperata in culme, se inecă in potope de lacrami si cum in fine discretul conductoru, dupa ce se ameti binisoru de beatura, i descoperi, că d-neaei mai bine de cinci luni a fostu fugita cu ore-cine, că elu se insarcinase se o smulga din bratiele rapitoriului, cam cu scirea acelui, si că numai subt masca de instrumentu alu ocaruiirei a potutu indeplini missiunea sa, favorisatu de singuretatea in care si-au affatu prad'a. Si că in fine au adaosu cu naivitate, că standu cineva strambu si judecandu dreptu cunoscute tîta nenorocirea prisonierei sale curgetore numai din gresia a tatalui seu, care au voit negresitul se o védia sfanta, curata si cuivosa că pe tîte sfintele din sinacriul calindarelui. Si că elu siintă adanca parere de reu, că firésca subordinatiune ce caracterisida in generalu pe purtatorii de arme, nu-lu ierăta a se induplă necurmatelor rogaciuni ce-i face, de a o lasă érasa langa iubitulu ei, mai cu sama candu nu are nici midilöce materiale cu care se'si rescumpere libertatea dela unu capitancu că densulu, si candu nici iubitulu ei pretnisu nu mai este astadi inflacaratu, cum se fatiarea in dio'a in care i-au jertfitu binisoru nevinovat'i ei....

Naratiunea acesta destuptandu'mi suvenirea unei aventuri pe care o cunoscem printr'intemplare dela unu prietenu, me cufunda in nisice reflecțiuni forte obositore. Pana candu din norocire, ospatarulu relua muscatórea sa vorba in terminii urmatori:

„Astfelui, domnule, traiescu aicea cu placere, observandu piezisul natura tuturor calatorilor ce se stracora prin carciumor'a acesta, fara a'mi osandii pruncii pe cari mi-ai datu D-dieu, că alti parinti desnaturalati, si fara se simtu greutatea monotoniei de care se plangu adesea omenii palaturilor, si cu tîte că cea mai mare parte din dilele vietii mele o am petrecut in sgomotulu oraselor; cu tîte că n'am intinerit aicea, unde astadi me vedu inbetranindu: dar' nu sciu deca influinta etatii său halulu societatilor se fia cau'a de'mi paru acuma orasiele mai negre si mai reci decât insusi intempiile.”

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie săn linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare căte 7 cr., la a dou'a si a treia căte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurus publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usior prin asociațiunile postei statului, addressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriul” in Sibiu.

n'aru fi impoverate cu alte afaceri, si daca la fiesce care tribunalu s'ar află căte unu judecătoriu deprinsu bine cu asemenea afaceri, le lipsescu timpul fizicu. Ar trebui că unu jude oru doui se lipsescu celu puținu căte 6 luni intr'unu anu dela tribunalu. — Nu este altu espedientu, decât infinitarea de tribunale, ori comisiuni urbariali, speciali.

Nu se pote negă, că antipathi'a fostilor iobagi față cu aceste procese adaoge la traganare; precum nu se pote negă, că unii advocati au privit procesele urbariali de cea mai buna vaca de mulstu, si oie de tunsu. Au fostu asemenea si judecători, cari priviau deseles escursiuni cu diurne bune si cu ospetari gratis in curtile domnesci, de cele mai placute dile de recreatiune, de ferii, de maiale.

La tîte aceste legile si anume instructiunea ministeriala pentru regularea processelor, le deschide pôrta larga.

Aici dlu Siulutu se provoca la mai multe representanti — propuse de dni'a sa si acceptate de tribunalul din locu, trimise la ministeriul de justitia cu doui ani inaintea adunarei din Dev'a, in privint'a modificarei unor dispositiuni nepractice din procedur'a urbariala.

In fine, dupa ce combatte espunerea de motive a adunarei din Dev'a din punctu-de vedere technicu si juridicu, dice că: prelucrarea unei noue proceduri ar fi a se concrede unei comisiuni compuse din representanti de ai fostilor domni si ai fostilor iobagi, omeni de specialitate, onesti, cu reputatiune, judecători, advocati, ingenieri si agonomi, cari au esperiintia in afaceri de commissare. Daca s'ar intrună o asemenea comisiune, dsa isi sustine dreptulu a isi espune mai pe largu vedere sale.

Ce privesce intrebarea, că concessiunea pentru commissare se se conditioneaza dela inprejurarea, daca suplicantele va documenta, că elu possede $\frac{1}{3}$ parte din hotar, s'a respunsu afirmativu.

De si nu se pote sci, care va fi fostu "ratioane a legei" in 1854, cându s'a pretinsu $\frac{2}{3}$, era in anulu 1868 $\frac{1}{2}$ si acuma numai $\frac{1}{3}$; in fine de si se presupune că tendint'a este că cu timpu

*) Bonete, câtie.

se se faca comassarea in toate comunele, ori cere cineva, ori nu, de presentu totusi ar fi se se mantina dispositiunea legei din urma care se afla in potere.

(Finea va urmă.)

Bucovin'a.

In adunarea deputatilor din Romani'a si anume in siedinti'a din 2 Febr. ale curentei, dlu E. Gherghelu desvoltandu interbelatiunea sa privitoria la starea cea rea a locuitorilor din judetiu Dorohoju, constata, ca, cativa proprietari mari s-au unitu cu jidani si cu auctoritatile judetiene ca se esploratedie, intr'unu modu cumplit pre tieranii, cari au fostu inpsi se-si vanda chiaru si dreptulu loru de cárčumaru. Dlu ministrul de interne respundiendu la interbelatiunea acesta, dice, ca déca tieranii 'si vendu dreptulu loru de cárčiume, este, pentru-ca, fiind la graniti'a Bucovinei s-au deprinsu la obiecturile de acolo, dupa care cárčium'a e in man'a jidanului, si afirma ca poporatiunea din Bucovin'a este astadi redusa la cea mai mare miseria. Tieranii romani, cari au devenit acolo proprietari absoluti in anulu 1848, dura fara ingradirea de a nu vinde pamenturile, s-au facutu victimi betiei si un'a parte mare din vechii urmasi ai soldatilor lui Stefanu celu mare, sunt astadi proletari la evrei, cari au cumparat cele mai multe pamenturi; vedi astadi prin satele din Bucovin'a pre romani muncindu, subt ochiul evreului seu alu némiului, pamenturile cari si le-au vendutu din caus'a betiei.

Asta stare de lucruri o descrie, spunendu si causele ei, professorulu dela universitatea din Cernauti Dr. Juliu Platter in carticic'a sa: „Der Wucher in der Bucovina“. Elu spune, la pag. 28 ca, intrebando pre juristii practici din Cernauti, cu ce scopu inprumuta tieranii bani, a capetatu responsulu: „ca se-si procure beutura, anume de hramuri si de alte serbatori mari, de botejuni si de ingropatiuni, cari sunt inpreunate cu mese spendide.“ Si la pag. 32 intreba elu: „Nu se afla nimene, ca se-i ferescă de datorii, se le arete sărtea ce-i astăpta? Opiniune publica nu s'a formatu prin sate, in poterea careia se scia tieranulu, ca nu-i este permis a face mai mari spesse cu nuntile, botejunile, inmortatiunile si hramurile (rusele), decăt pâna unde'i ajungu mijloacele de cari dispune. Nu simtiescu mustare de cugetu némurile, cunoscutii si amicii, candu mananca si beu, déca sciu cu sigureitate, ca cas'a si pamentulu celui-ce-i omenesc, se lunea prin pantecete loru in busunariulu camatariu?“

Cine se-lu inventie mai antau pre tieranu, déca nu preotulu, in carele e concentrata mai tota intieleginti'a satésca. Dara Platter dice de preotu la pag. 34: Tieranulu dà popii credientu numai cu ceva mai multu decăt jidanului, din cauza ca elu, tieranulu, vede prea adese, ca pop'a tinde a se inavut si a esplota turm'a ce-i este incredintiata, „ca dela tieranu se storci tacsele stolarie in suma indiecia, ba si insutita si ca sunt casuri, ca preoti dela tiéra inprumuta tieranului bani cu 50% si inca cu mai multu.“

Cu privire la proprietarii cei mari intréba Platter: „Au nu se cuvine, ca proprietariulu celu mare se puna pe tieranu la cale buna si se-lu ajute? Au nu-i chiamata firesce nobilimea asta faptica, se aplică poterile sale intielesuale si morale cau si potinti'a sa economica la radicare, scutirea si moralisarea apröpelui seu nepotintiosu si saracu?... Proprietariulu privesce pre tieranu, ca si mai inainte, ca una fintia vila, indobitoita, nedemna de a fi bagata in sama. Boierulu dela tiéra, ca si tieranulu nu pote sierbi de modellu. Căci elu adese este risipitorulu celu mai mare, economulu celu mai usior de minte. Ar gresi cine ar crede, ca inprumuturile cele mari ce le facu proprietarii la institutele de creditu in Vien'a, ar fi intrebuintate in regula la reforme economice de importantia. Ressip'a nemesarata si usioritatea de minte ilu mână la camatariu; inprumuturile luate cu procente forte mari si sub cele mai fatale condituni, le batu la talpe si in urma, ajungendu la marginea perdiarii, se decidu a-si acoperi detorile facute cu atata usioritate, cu unu inprumut mare din Vien'a; apoi asia ruin'a se staviscese pe unu timpu scurtu. La terminulu de plata elu e perduto si proprietatea lui se executa ca si a tieranului. Proprietariulu ia parale inprumutu indata ce ilu inbiie cineva; căci totudeauna e gata de a face detorii, nu inse a le si platit. Proprietarii nationali sunt mai toti forte indetoriti si nu voru scapă de sărtea prea meritata a esproprii executive, de care au fostu ajunsi acum

atatia dintr'insii. Numai in edictele de licitatiune ale a. 1877 aflam cinci nume cu sume mari de detorii si inca patru proprietati fara numele detornicului: 9 proprietati la licitare intr'unu anu, asta e cam destulu. In a. 1876 se aflau intre proprietari cei mari 10% jidani. Cumca tieranulu nu pote caută sfatu si ajutoriu la astfelui de domni, e sigur... Dupa toate aceste nu trebue se ne miram, că tieranulu bucovinenu e stupidu, usior de minte si trandavu, cumca, pentru desfatare scurta se lasa, se-i surpe cametariulu temeliile esistentiei sale.

In anii 1876 si 1877 au fostu puse la licitatiune 1059 de proprietati, parte de ale romanilor parte de ale rutenilor. Proprietatile vendute au intratu in man'a jidanilor, căci dupa informarile juristilor practici (Platter pag. 45) cumparatorii la licitatiuni sunt numai jidovii, alu caroru numeru a crescutu aiei in tiéra dela 1850 pâna la anulu 1870 dela 14.581 la numerulu intreita de 47.754.

In anii din urma mai lucra la ruin'a tieranului doue institute straine: Banc'a de creditu rusticalu din Galiti'a si Reuniunea de avansuri, totu de a colo.

Romani'a libera si independenta.

„La tâche de faire un grand État d'un petit État est beaucoup plus difficile que celle de gouverner un grand État.“

Napoleon III.

„A face unu statu mare din unu statu micu este unu lucru cu multu mai dificilu, decăt acela de a gubernă unu statu mare.“ Acesta au fostu responsulu datu din partea imperatului Napoleon III unui diplomatu strainu, cu care conversase despre politic'a italiana a comitelui Cavour, si despre care diplomatulu strainu disese, că ar merită se gubernedie unu statu mai mare decăt cum eră Piemontulu.

Déca deci este adeverata dis'a imperatului Napoleon, că a gubernă unu statu mare este cu multu mui usior decăt a face unu statu mare din unul micu, apoi, cu căt este óre mai greu a constitui unu statu si a i eluptă libertatea si recunoscerea independentiei sale?

Gratia rareloru si eminentelor calitati ale A. S. R. Carolu I principale Romaniei, precum si marei prudentie si luminatului patriotismu alu acelor barbatii de statu, cari conduc astadi destinele Romaniei, acea opera dificila a fostu in fine incoronata de succesulu dorit. Din diu'a de 20/8 Februarie 1880 se va dat'a recunoscerea Romaniei ca statu liberu si independentu, precum si intrarea si primirea lui in concertulu statelor europene civilisate.

Credemu si suntemu prea convinsi, că acumă niminea, fia elu romanu seu neromanu, nu se mai poate indou ni ci unu momentu, că libertatea si independenti'a Romaniei recunoscuta d'abea astadi, au fostu rescumperata cu sangele si viati'a acelor bravi soldati ai armatei romane, cari s-au luptat cu lei in ultimulu resbelu romano-turcescu. Eroica si gloriós'a armata romana s-au luptat si au castigatu libertatea si independenti'a patriei si a nationei sale, prin victorie reportate la Grivita, Opanes, Smardanu si la Plevn'a. Fără participarea armatei romane in acele lupte crancene si fără victorie strălucite ale standardului tricoloru romanu, esistenti'a si viitorulu Romaniei ca statu, ar fi fostu totu asia de nesigura, că si aceea a unui vasu ce plutesce pe nemarginat'a suprafatia a marei, fără că se scie in ce portu se va potea scuti in tempu de furtuna.

Astadi, gratia primului soldatu alu armatei romane, gratia diplomatiei si armatei romane, celu mai siguru portu alu Romaniei este si va fi libertatea si independenti'a sa, care au fostu visulu de auru alu generatiunilor ce isi urmară dela 1830 si 1848 incocé. Căti au fostu inse aceia, cari se se fi asteptat la o realizare atată de frumosă si de gloriós'a alu acelui visu si căti sunt aceia, cari nu au desperat ni ci chiaru in cele mai critice situatiuni de sărtea si viitorulu patriei loru iubite? Voindu a fi sinceri asia, precum trebuie se fia ori ce omu nepartitoru, apoi cu dorere trebuie se o marturisim, că numerulu acelora este forte restrensu. Pentru ce au fostu si mai este inca si astadi asia? Pentru că cei mai multi atatu dincolo căt si dincóce de Carpati sunt cu multu mai comodi decăt se se lupte pentru binele comunu si cu multu mai egoisti decat se risce catusi de puçinu pentru patri'a si natiunea loru. Renegatii, cosmopoliti precum si tradatorii nu se potu scusa nici cu comoditatea si nici cu egoismulu, ci ei sunt puru si simplu nihilisti in sensulu propriu alu

cuventului adeca, ómeni fara patria si fara natiune fara religiune si fara morală.

Cu atat este deci mai mare meritul si glori'a acelor puçini si cu atat mai legitime titurile loru la recunoscinta si dreptulu loru la nemurire.

Europ'a intréga au recunoscetu astadi independenti'a Romaniei ca statu liberu. Acesta este o fapta si unu evenimentu de o insemnatate atat de mare, in cătu nu potemu si nu ne este permis a remanea indiferenti fatia de elu.

Si óre ce insemnéda acea libertate si independentia a Romaniei recunoscuta la 20/8 Febr. a. c.? Responsulu la acésta intrebare ar trebui se ilu dea de sine mintea si ánim'a fiacarui romanu. Din nefericire inse, nu toti romanii simtu si cugeta in acelasius modu. Este deci de lipsa a spune acelor ce nu o simtu si cari nu o intielegu că: Diu'a de 20/8 Februarie 1880 este acea di, in care lumea intréga au recunoscetu, că romanulu are o patria independenta si că este o natiune libera, séu cu alte cuvinte disu, că elu acuma are cas'a sa propria si mosii'a sa propria in care dispune si pe care o pote lucra in tota libertatea sa. Insemnéda mai de parte, că lumea intréga au recunoscetu in acea di, suveranitatea politica a natiunei romane, legitimitatea gubernului seu constitutionalu si că statulu romanu au intratu cu drepturi si datorintie egale in concertulu natiunilor si alu statelor civilisate.

In fine, recunoscerea independentiei Romaniei ca statu europénu insemnéda, că de aci incolo vocea Romaniei va fi audita in lumea larga si că parerile si poterile ei nu voru mai fi despreintuite ca pana acuma.

Suferintele nostre ale romanilor de dincóce de Carpati sunt cu multu mai mari si mai numerose, pozituna nostra cu multu mai pericolosa si situatiunea nostra cu multu mai delicata decăt se potemu lasa cursu liberu ideilor si sentimentelor nostre că romani. Dar' cu cătu diferinti'a si contrastul este mai mare intre noi si intre fratii nostrii de dincolo, cu atat este si mai profunda si mai intensiva bucuria nostra, pentru aceea ce si-au eluptat si si-au castigatu ei prin propriile loru fortie. Nu ne remane deci, decăt se le tramitemu sincerile si fratiescile nostre felicitari si salutari, inpreuna cu ale tuturor amicilor Romaniei libere si independente.

Restulu este — tacere.

Camilu.

Corespondentie particularie ale „Observatorului“.

— Din comitatulu Fagarasiului. „Urmările practice ale articolului XVIII din anulu 1879.“

Prin citatiunea dto 17 Jan. 1880 Nr. 153 esmisa din partea vicepretorului*) cercului Siarcaia dlu Kloss, au fostu provocati invetitorii dela scola din Ohab'a, anume dl. Arseniu Bunea, Juonu Pop si Aureliu Timariu sub pedepsa de 50 fl. v. a. a se infatiosia in 22 Januariu a. c. la 8 óre ante merid. inaintea preturei mentionate.

Intimanduse acea citatiune numitilor invetitorii numai in 21 Januariu, densilor le a fostu preste potintia a face cunoscuta acea inprejurare la loculu competente, ba nici că au potutu impartasi elevilor de scola, că in 22 Januariu scol'a remane inchisa din motivu că ei sunt citati la dlu szolgabirau. Invetitorii au fostu deci necessitati a satisface strictei porunci a szolgabiraului si au lasatu scol'a fără invetitoriu, in cătu copii venindu Joi in 22 Jan. 1880 au afaltu scolele inchise, căci invetitorii plecasera de dimineti'a la Siarcaia, avendu a se infatiosia la 8 óre dimineti'a inaintea szolgabiraului.

Presentandu-se invetitorii la vice-szolgabirau, acesta au inceputu a'i esaminá cu tota stricteti'a din limb'a magiara, fără de a le impartasi motivulu din care purcede, mai pe urma le au datu la toti trei căt o tema de lucratu in limb'a magiara, pre care au fostu siliti a o lucră acolo sub inspectiunea lui, si numai tardiu dupa amiédi le au datu drumulu.

Óre pe bas'a carei legi si-au insusit vice-szolgabiraulu cercului Siarcaia dreptulu de a examiná invetitorii din comun'a Ohab'a si cine 'i va fi datu dreptu de a se face szolgabiraulu examinatoriu invetitorilor?

— Not'a Redactiunei. Pre cătu scimus noi, acele scole nu sunt confessionali, dara intrebarile puse de dn. corespondente suna de a dreptulu si la vv. Ordinariile si consistorie. Acei invetitorii voru fi avutu atata prudentia si prevedere, că se céra acea porunca in scrius dela unelt'a cea din urma a ministrului, pentru că se o pote prezenta la auctoritatile eclesiastice se la tota lumea in originalu, căci subprefectile si ajutorii loru in nici unu casu si in poterea nici-unei legi nu sunt competenti se traga pe invetitorii la nici-unu examen, din nici-o materia, era daca cumva acelu vice-ajutoriu a cutediatu in adeveru se dictie docentilor numai dela sinesi, globa, amenda, pedepsa de căte 50 florini, atunci acesta ar fi o fapta teroristica, a unui

*) Ajutoriu alu subprefectului, adeca persoana cea din urma in hierarchia administrativa politica,

tiranutiu nerusinatu, pe care auctoritatatile superiori sunt obligate se'lu dea in judecata.

Fia ori cum va fi, din momentulu in care acestu casu esi in publicitate, elu cere investigatiunea cea mai minutiosa. Dupa litera legei unguresci din a. 1870 pentru ori-ce fapte ale organelor subalterne este responditoriu in lini'a prima v.-com. comitatului cu persón'a si cu avere sa. In casulu de fața mai vine intrebarea, că daca docentii nu mergea pe dio'a pusa si daca vice-sub-prefectulu ar fi executatute cát 50 fl. dela acei docenti, pe temeiu carei legi erau se fia incassati si in cassa aru fi intratu.

Sciri diverse.

— (Invitare). Subscrisulu comitetu are onore a invitá prin acésta pe onoratulu publicu romanu din Sibiu si giuru la Petrecerea cu dantiu, ce se va dà in sal'a dela „Imperatulu romanu“ in sér'a de 13 Martiu st. n. 1880.

Venitulu eventualu este destinat in parti egale pentru fondulu „Reuniunei romane“ de cantari din Sibiu si pentru ajutorarea inundatilor.

Bilete de intrare à 1 fl. de persóna se voru afá in dilele de 11 si 12 Martiu dela 3—4 ore p. m. in localulu „Asociatiunei transilvane“, strad'a Cisnadie Nr. 7 si sér'a la cassa, precum si la cassariulu Reuniunei romane de cantari dlu Romulu Petricu.

NB. Totu acolo se voru distribui si biletele pentru loge cu pretiulu de 3 fl. 50 cr. pentru logea mare, si 2 fl. pentru logea mica. Incepertulu la 8 ore séra.

Comitetulu arangeatoru.

— (List'a Nr. 9) a contribuirilor incuse la comitetulu subsemnatu, in folosulu inundatilor.*)

Transportulu totalului din list'a Nr. 8 publicata in Nr. 14 a. c. alu „Observatoriului“. fl. 1623.93

Prin dl. St. Porutiu, parochu in Cianulu desiertu că resultatu alu unei collecte dela urmatorii: d-nii V. Pateanu 1 fl., Ioanu Russu 1 fl., G. Tulbure si fratii 1 fl., Andreica St. 15 cr., J. Persiolu 20 cr., T. Pateanu 20 cr., Jl. Tulbure 10 cr., din cass'a bisericiei 1 fl., St. Porutiu 1 fl., M. Porutiu 1 fl., G. Andreica 40 cr., T. Porutiu 50 cr., G. Porutiu 1 fl., A. Porutiu 45 cr., D. Fodoreanu 1 fl., din cass'a comunei 1 fl. In bucate: dela N. Tulbure 20 litre, N. Andreica 20 l., Gr. Pateanu 10 l., V. Nemes 10 l., J. Asiuteleanu 5 l., V. Dordaiu 5 l., G. Apahideanu 5 l., A. Pateanu 5 l., V. Moldovanu 5 l., D. Fodoreanu 5 l., dela mai multi sateni 150 litre. Aceste bucate prefaacute in bani dau 11 fl. v. a., in totalu fl. 22.—

Totalulu cu diu'a de astadi . fl. 1645.93
Sibiu, 2 Martiu 1880.

Comitetulu centralu pentru ajutorarea inundatilor.

— (Cununia.) D-lu advocatu din Sibiu Dr. Nicolau Olariu isi va serbá cununi'a sa cu d-siéra Justin'a Popoviciu Barcianu in 7 Martie st. n. in biseric'a gr. or. din Tergu-Mureșului. Primésca sincerele nóstre felicitari.

— (Sportu de pathinagiu.) P. t. membrii ai reuniunei de pathinagiu din Sibiu, cari si-au fostu datu pathinele in ingrijirea servitorului reuniunei, sunt rogati a si le luá in 2 si 3 l. c. intre 3 si 4 ore p. m. de órece dela acestu terminu incolo nu se ia nici o garantie pentru perderi intemplatóre.

— (Limb'a magiara si scólele nóstre poporale.) Critic'a justa si convingetória ce face „Fóia scolastica“ din Blasius ordonantie ministeriale prin care ministrulu sare departe preste fatal'a lege din 1879, merita se fia cunoscuta si apretiata nu numai de cătra publiculu romanescu, ci de cătra tota lumea civilisata. Audit! In locu de 8 ore pe septembra, se comanda si se impunu din 32 ore destinate pentru tote materiile de invetiatura, 25 de ore pentru limb'a magiara! Si că ministrulu se isi ajunga scopulu, cassédia in scólele primarie patru materii forte necessarie; reduce si limb'a materna dela 12 la 8 ore, religiunea dela 4 la 3 ore. — Nici in Russ'a mai cumplitu.

— (Casin'a magnatiloru din B.-Pest'a.) Nu mica a fostu sensatiunea, — scrie diariulu „Egyet-

értes“ — pe care au provocatu refusarea a trei domni cari cerusera a fi primiti că membrii ai casinei magnatilor. D-nii acaroru primire a fostu refusata prin balotagiu sunt: deputatulu romanu George Serbu, fostu diriginte alu comitetului arangeatoru alu balului romanescu din B.-Pest'a, Ernest Latinovici si Coloman Farkas de Eör. Primulu au fostu recomandatui prin Paul Daniel, alu douilea prin Desideriu Gróman si celu din urma prin Julius Jancovici.

— (Balulu romanescu din Bud'a-Pest'a.) Precum cetim in diariulu „Famili'a“, apoi in celealte foi neromane din capital'a Ungariei, balulu asia numitu romanescu au reusitui forte bine. Celu puçinu magiarii si in specialu comitele Julius Andrásy, fostu ministru de esterne, pote fi forte multiumitii cu primirea ce i s'au facutu si cu gradulu de poporaritate de care se bucura la romanii aflatori in B.-Pest'a. Magiarii sunt si trebuie se fia pe deplin multiumiti, ba chiaru si incantati, de órece balulu romanescu au avutu deosebit'a onore a fi patronatu si de cătra inalt'a aristocratiei magiara prin comitess'a Ecaterin'a Andrásy si comitess'a Teleki. Satisfactiunea magiarilor trebuie se fi ajunsu la culme, candu au vediutu pe damele si pe tinerii romani jocandu csardasiulu ungurescu, cu aceeasi bravura si virtuositate că si jocurile loru nationale. Apoi se se mai dica de aci inainte, că romanii din B.-Pest'a nu sunt buni patrioti si cetatienii cei mai toleranti, candu ei nu pregeta a jucá la balulu romanescu totu atâtea csardasiuri că si ardelenie.

Asia se comentédia si se ilustrédia politic'a națiunei romane prin lamur'a intelligentie romane aflatore in B.-Best'a. Lucrurile mergu de minune bine — pentru cei cari sciu se turbure apele si se lucre cu multa dezeritate in dosulu coulisselor. Sermana națiune!

— (Poterea de resistentia a ghiatiei.) Urmatóre date se afia publicate in diariulu „National suisse“ si pentru că ele merita a fi cunoscute in cercuri cătu mai mari, le punemu si noi aci subt ochii lectorilor nostrii. Candu ghiat'a are o grosime de 4 cmt. pote tinea greutatea unui omu; candu ea este de 8 cmt. o colóna de infanteria pote trece preste ea, numai nu in pasu de scóla. Pentru că se pote trece cavaleria si artileria mai usiora, ghiat'a trebuie se aiba o grosime de celu puçinu 18 cmt. Pentru artileria grea se cere 20 cmt. In susu ghiat'a este in stare a purtă greutatile cele mai mari.

— (Polygrafulu romanu) inventiune a d-lui Const. Jennibacce, din Craiova, a primitu o amelioratiune insemnata in acestu din urma tempu, amelioratiune pe care amu constatat'o insine si care se traduce in doue avantaj: 1) past'a resista mai multu usului si 2) scrierea imprimata pe aparatu se sterge aprópe asia de lesne, că si cret'a de pe o tabla.

In acésta stare, disulu polygrafu este — constatamu cu satisfactiune — unulu din cele mai perfectionate si de aceea ilu recomendam publicului.

(„Romanulu“.)

— (Art'a de a conversá.) Tonulu bunei conversatiuni e curgétoru si firescu; nu e nici greciu, nici usioru; e eruditu fara pedanteria, veselu fara sgomotu, poleit u fara afectatiune, galantu fara desgustu, glumetiu fara ambiguitate. Nu sunt nici disertatiuni, nici epigrame; intr'ensa omulu rationédia fara de a argumentá; glumesce fara jocuri de cuvinte, inpreuna spiritulu cu judecat'a, maximele cu vorbele ingeniose, satir'a cu moral'a cea aspra. Se vorbesce de tóte, că fia-care se aiba ceva de disu; nu se aprofundédia cestiunile, pentru a nu aduce uritu; se propunu că in trécatu, se tractézia cu repediciune; fia-care spune parerea sa si o sustine in puçine cuvinte; niminea n'ataca cu taria pe a altuia; niminea nu apara pe a sa cu incapatinare. Ómenii desbatu pentru a se luminá, se oprescu la disputa; fia-care se instrueste, fia-care isi petrece, toti se duc multiumiti; si insusi inteleptulu pote duce cu sine instructiuni despre lucruri demne de a fi meditate in tacere.

(Definitiune de: J. J. Rousseau.)

Bibliografia.

— Numerulu 8 alu „Lyrei Romane“ contine urmatórele materii:

Partea literara: Câte-va cuvinte despre musica, de G. Musicescu. — Music'a Nationala la romani, de G. Missailu. — Subiectulu Operei „Forza del destino“, de S. — Istori'a generala a musicei, de Félix. — Biograf'a lui Haydn. — Notitite musicale. — Noutati diiferite. — Poterea cantului (poesia) de I. I. Rosca. — Representatiunea concertanta. — Sfaturi junimei musicale.

Partea musicala: „Adio la Carpati“, romantia arangeata de J. Vasilescu.

Nr. 10, coprinde urmatórele:

Tescu: Elen'a Teodorini, schitia biografica. Sonetu pentru concertulu numitei; Music'a la Romani de G.

Missail; Subiectulu operei Ebrea; Sfaturi junimei musicale etc.

Musica: Lasati-me se cantu, romantia de Musicescu.

— Revist'a sciintifica diariu pentru vulgarisarea sciintielor naturale si fisice, apare la 1 si 15 ale fiacare luni căte o còla in 8° de tecstu, cu stampe si figuri intercalate dupa trebuintia, sub redactiunea d-lor P. S. Aurelianu si Gr. Stefanescu, colaboratori: Bacaloglu Em., Botea C., Cantemiru Dem. Dr., Lupodly Ch. O., Sihleanu Stef. St., Tanco Paul Dr., Hepites St. C. Abonamentele se facu numai pe unu anu si cu pretiu de 15 lei, pentru strainatate se adaoga costulu postei.

Sumariulu Nr. 21 si 22 este urmatoriu: Cronic'a sciintifica. — Esperientiele d-lui dr. Jousset de Bellesme privitore la influenti'a gerului asupra chrisalidelor. — Constitutiunea proprietati in staturile-unite ale Americei fatia cu desvoltarea agriculturei si a comerciului de esportu. — Antichitatea omului dupa professorulu Mudge de P. S. Aurelianu. Geologia — Studii geologice asupra Podoliei Austriace facute in 1866 de C. D. Pelidi. Agricultura. — Cantarirea vitelor fara balantia de V. Carnu. Economia Politica. — Industri'a agricola din punctulu de vedere alu economiei rurale si politice de B. S. Moga. Bibliografia. — Consideratiuni asupra importanței si necesitatii gimnasticei de D. C. I. Istrati de Stef. St. Sibleanu. Fapte scientifice difere. — Grindin'a dela 24 Novembre trecutu. — Inventiamentul desemnului in Paris de **. Paleontologia. — Descoperirea unei falci de camila fossila langa Slatina de Gr. Stefanescu. Meteorologia. — Tablou de observatiuni meteorologice facute la scóla de Agricultura si Silvicultura dela Ferestre pe lun'a Octobre 1879. Abonamentele se facu in districte la dnii corespondenti si la tóte birourile postale in Bucuresci la libaria Soecu séu d'a dreptulu la redactiune, strad'a Teiloru Nr 1. Abonamentele incepu dela 15 Februarie.

In Bucuresci au mai aparutu:

— Manualu de stilistica cu indicatiuni si exemple de teme, pentru scóle secundare de ambele sexe de M. Strajanu, licentiatu in litere dela universitatea din Bucuresci, doctoru in filosofia dela universitatea din Giessen si professoru de limb'a romana la liceulu Mateiu Bassarabu. Bucuresci 1880. Pretiulu 2 lei noui.

Anuntiandu acésta carte a d. professoru M. Strajanu alu carui nume este cunoscutu dejá si publicului nostru, prin lucrările sale publicate in „Famili'a“ de pe la anii 1870—2 ne inplinim totuodata o placuta datorintia, de a o recomandá cu tóta seriositatea onoratului nostru publicu cetitoru si cu deosebire d-lor professori si institutori, că manualu pentru usulu scólelor secundare de ambele sexe. Manualul de stilistica alu d. M. Strajanu aprobatu din partea ministrului cultelor si instructiunii din Romani'a, este chiamat a împela o lacuna de multu simtita in literatur'a nostra didactica. Pentru că cineva se scie a vorbi si a scrie bine, nu este de ajunsu numai cu a isi deschide gur'a si a scrie purtă pén'a, ci trebuie se isi formede si stilulu, care precum au disu marele Buffon, este insusi omulu. Sunt forte multi ómeni eruditi si inventati, acaroru sciintia remanea sterila, pentru că n'au inventiatu art'a de a isi espune ideile intr'unu modu claru, precisu si fără multa polilogia, séu cu alte cuvinte disu, pentru că si-au negleatu stilulu si n'au observatuci nici chiaru cele mai elementare si nedispensabile regule ale stilisticel. Se prea intielege, că apoi astfelui de scriitori au acusatu nesciintia, indiferentismulu si frivolitatea contemporanilor loru, cari pe langa cea mai mare buna-vointia nu i potea si nu i potu intielege.

Abstragéndu mai de parte dela acea inpregiurare, că dela ori ce omu cultu si trecutu prin scóle, suntemu in dreptu a pretinde că se scrie si se vorbescă că se pote mai corectu cu privintia la stilu, nu potem a retacea dorérós'a inpregiurare, că noi romanii suntemu inca de parte de a fi stilisti corecti, ceea ce este un'a din principalele cause ale intardiatului progressu pe care ilu facem in literatura.

Acestea dise, credem a fi in dreptu a mai adaoge, că dela cineva se va exercitá mai de tempuriu in a isi formá stilulu, cu atatu va ajunge la o mai mare si inbucuratore perfectionare a scrierii si a vorbirei sale. D-lu M. Strajanu avu fericit'a idea a publicá unu manualu spre acestu scopu, despre care nu ne indoim, că va fi bine primitu asia, precum o si merita.

Unu altu manualu, care inca merita tóta atentiunea publicului nostru este:

— Compendiulu de geografia universală prelucratu in usulu scólelor medie si a prepartidelor de Teodoru Ceoneta, professoru prepartandialu. Aradu 1880. Pretiulu 1 fl. 50 cr. v. a.

— Cu acésta ocasiune atragemtua atentiunea onor. nostru publicu cetitoru si asupra anuntului de carti romanesci alui W. Krafft in Sibiu, publicatu in numerulu de astadi alu acestui diariu, si cu deosebire recomandam tablouri in colori, care representandu scene din resbelulu romanu-turcescu, merita tóta consideratiunea atatu din punctu de vedere nationalu, că si artisticu. Aceste tablouri tiparite in Dresden, precum se pote convinge ori cine, nu sunt nisice caricaturi de specula, ci sunt adeverate chipuri cari potu figurá in ori-ce casa, cu atatu mai multu, că se vendu pe unu pretiu căt se pote mai moderatu.

Despre lucrările si premiele Academiei romane.

Fiindu-ne absolutu preste potintia de a responde la tóte intrebarile private, anume in cestiuni scientifice, totu pe cale privata, observam aci inainte de tóte, că la ori-câtă intrebari ni s'au pusu despre lucrările viitorie ale academiei scientifice din Bucuresci, responsulu este datu: a) in legea tieri despre academ'a romana promulgata in

*) Cuitarile sumelor tramise la acestu comitetu voru urmá prin publicare in diariile de aici „Observatoriul“ si „Telegrafulu romanu“. La cerere ince, sumele se voru cuitá si separatu.

29 Martiu 1879; b) in noile statute votate in 21 Juniu (3 Iuliu); c) in regulamentul generale alu academiei votat in 30 Juniu (12 Iuliu) 1879 in fine in publicatiunile facute de către delegatiunea academica si de către secretariul general in „Monitorul oficial”, precum si Annalile academiei, éra de acolo reproduse si statutule intregi. Statute si regulamentu s-au publicat si in fasciclu separatu, pe spesele academiei, se inparti literatilor cu tota placerea dela secretariatu, numai se le céra cineva.

Despre terminulu adunarei generale decide art. 7 din statute: „O data pe anu, in cursu de 25 dile, incepndu cu trei-dieci dile inainte de Joi'a pasciloru (Joi'a patimiloru) academ'a se intrunesce in sessiune generale.”

Premiele. Academ'a romana publica mai multe premie spre inpartire, pe fia-care anu, de căte 4000, 5000 si pâna la 12 mii lei noi (franci), pentru carti tiparite dejá de către auctori si date in concursu, cum si pentru opere manuscrise, puse a nume de către academia din anu in anu la concursu. Lucrari manuscrise, ale caror teme nu sunt puse in concursu, nu se iau in consideratiune.

Terminulu concurselor. In regulamentu art. 58 stă limpede: „Terminulu pentru depunerea cartilor tiparite, intrate la concursurile academiei (premiele Nasturel-Herescu, premiele statului numite Lazaru si Heliade-Radulescu) va fi la 31 Decembre alu anului care precede decernarea premieloru.”

Éra manuscrisele venite la tóte concursurile asupra unor cestiuni propuse de academia, se voru depune la cancelari'a Delegatiunei (in Bucuresci palatulu universitatii) pâna la 1 Sept. a anului ce precede sessiunea generale, in care se va decide despre acelea premie.

Din acestea se pote vedé, că cei ce aru voi se concurga la premie intr'unu modu sau in cele-laltu la 31 Dec. sau la 1 Sept., pentru sessiunea academica din Martiu a. 1880 au intardiatu. Carti si manuscrise căte au intratu, sunt de multu in manile comisiunilor respective, spre a le supune la o recensiune forte necessaria, cu care este legata chiar reputatiunea academiei. Catalogulu cartilor intrate la concursu s'a publicat deunadi in mai multe diarie.

Ori-candu avemu a face cu informatiuni de acestea in materii literarie si scientific, in sensulu cestiunilor atinse mai in susu, ne ia o jale, vediindu că se mai afla dincóce multime de barbati romani, in cleru, in ramur'a instructiunei etc., cari nu stau in nici-o comunicatiune literaria cu ceealalta lume romanésca, ba nu citescu nici macaru unu singuru diariu romanescu din căte esu in acésta monarchia. Intr'aceea unii si altii au tota bun'a vointia de a mai citi, a studia, a si compune ori traduce căte-ceva, si dupa-ce isi terminasera studiele, dara nu sunt de locu in currentulu progressului, ce se face la romani in literatura si in scientie.

Academ'a romana se afla astadi in placut'a positiune că se pote adjudecă si distribui dela 16.000 pâna la căte 25.000 inca si 30.000 franci pe fia-care anu, că premie si honorarie intre literatii romanii pentru productele mintei si geniului loru, scrise ince esclusivu numai romanesci si inca forte bine, in limb'a de veratru romanésca, éra nu in limba de foi humoristice.

Se vorbesce si se serie neincetatu de biblioteci scolare. Căte sunt de acelea, si in căte se afla macaru numai opurile cele mai bune romanesci? Nici macaru căte unu dictionariu de domne-ajuta, éra Annalile academiei si tota lucrările ei de 12 ani nu sunt cunoscute nici dupa nume. Căte critice binevoitòrie n'au esitu in Annali, dupa care literatii mai teneri s'aru potea informa si acomodá; dara cine le citesc? Va veni unu timpu, unde premiele academiei le voru castigá romani indigenati de eri, evrei, germani, italiani, francesi, carii nu'si pregeta a invetiá limb'a nostra perfectu si scriu in trenta prea frumosu. 4 si 5 mii de franci este capitalu pentru unu professoru si literatu, ince lipsitu de averi materiali.

Locu deschisu.*)

Multu stimate domnule redactoru! Te rogu cu totu respectul, că se binevoiesci a dâ locu in pretiuitulu diariu pre care ilu diregeti, acestorul linii, care tindu a clarificá respective a justificá unele atacuri destulu de grave din partea dlui pretore Antoniu Szabó, ridicate contra preotimei din cerculu seu Bosovicu (in Almaju). Eta ce voiescu a enará:

*) Pentru articlii ce esu sub acésta rubrica, redactiunea nu ia nici-o respundere asupr'a sa. Red.

Pre candu mai multe diarie anuntiara lumei, că in Caransebesiu capital'a comitatului nostru, din cass'a orfanala si mai din alte fonduri s'a defraudat banii bietului poporu, si apoi fug'a rusinosa dara sanatosa a vice-comitelui Pausz, celui atatut de harnicu in tota tiera nostra; de odata, pre neasteptate ne veni la mana o acusa a susu numitului pretore substernuta famosul v.-com. Pausz, éra dela acesta transpusa vener. consist. din Caransebesiu. Aceea contine atacuri forte grave asupra preotimei din aceste parti si adeca: inainte de tota acelui v.-comite pretindea, că preotimea se asculta ne conditionat u de ordinatiunile dlui pretore Szabó, apoi continua dicindu, că dupa aratarea numitului pretore preotimea, din partile acestea nu numai că nu ar fi inaltul regim spre óre-care servitul patrioticu, dar nici in interesulu culturei nu face nici celu mai micu servitul omenimei, in bisericu preotii nu tñnu nici odata vreo cuventarea didactica poporului*); cu unu cuventu, nu facu alta decatua că nisuescu a'si primi punctual platile loru, ambla inbracati că cei mai simpli ómeni, nebatendu'si capulu cu ceva; casurile de botezu si inmormentare nu le introducu in protocole d'upa calendariulu nou, etc.

Mai inainte de tota, cu conosciinta curata declaru intrég'a acusa a dlui pretore Szabó de neadeverata, si asigur pe ori-cine, că preotimea din aceste parti este cu multu mai patrioticu si aplecata spre servitul inaltului regim, decatua acelui functionari, carii facura specula cu patriotismulu. Preotii inveria poporulu la supunere si respectarea legilor patriei, si la totu ce e bunu si folositoru omenimei. Acesta au dovedit preotimea totudeuna prin fapte; era déca pretorulu (subprefectulu) pretinde supunere órba dela toti fara deosebire de caracteru si stare, si dispune ceva ce e chiaru contra legei etc., atari indaratnicii si neregularitati nu se potu considera de servitul inaltului regim.

Nu voiescu a mai vorbi despre ceea ce e de comunu cunoscute, adeca: despre intemplarea de antieri din comun'a Dalboșetiu, unde dlui pretore Szabó prin brutal'a si neomenos'a sa purtare au iritatu si infuriatu poporulu, in catu acesta, de si forte bunu si blandu, s'a vediutu necessitatul a luá refugiu la bataia fisica contra desu amintitului pretore in urmarea carei au devenit nu numai comun'a susu numita, ci inca mai alte doue din vecinatate prin tinereea esecutiunei de soldati si alte spese, la mari nevoi si calamitati, éra densulu pre langa tota acestea se afla si pâna in dio'a de astazi ca pretore in fruntea acestui cercu, si candu incinge dsa corbaciul seu de curea, si incepe a sbieră pre ori cine'i vine inainte, cugeti că e unu pasia turcescu. Óre acestea si mai altele multe suntu servitie patriotice aduse inaltului regim?

Relativu la acus'a susu descrisa a dlui pretore, inca odata o declaru de neadeveratata, si pâna candu dsa nu va documenta cu date positive vrednice de credimentu, cele afirmate in neprecugetat'a sa incusa, pâna atunci ilu declaru publice de calumniatoru.

„Crainantiulu-almajanu.”

*) De unde scie dlu pretore că preotimea nu tñne cuventari poporului, de óre ce dsa de candu a fostu inpusu acestui cercu, nu au intratu odata in vreo bisericu. Coresp.

Cursulu bursei din Vien'a si Pest'a in 1 Martiu st. n.

	Vien'a	Pest'a
Rent'a de auru	101.—	101.25
I emisiune de oblig. de statu dela drumulu de feru oriental ung.	—	80.—
II emisiune de oblig. de statu dela drumulu de feru ori-nt. ung.	92.75	93.
Oblig. de statu dela 1876 de ale drumului de feru orient. ung.	82.10	82.1 ^s
Inprumutul drumurilor de feru ung.	118.50	119.—
Obligationi ung. de rescumperarea pamantului	90.50	91.—
Obligationi ung. cu clausul'a de sortire	—	88.75
Obligationi urbariale temesiane	88.75	89.—
Obligationi urb. temesiane cu clausul'a de sortire	—	88.50
Obligationi urbariale transilvane	88.75	88.25
Obligationi urbariale croato slavone	92.—	—
Obligationi ung. de rescumpararea diecimei de vinu	91.25	91.25
Datorie de statu austriaca in chartie	70.75	70.75
Datorie de statu in argintu	71.70	71.50
Rent'a de auru austriaca	85.40	85.2 ^s
Sorti de statu dela 1860	128.50	129.—
Actiuni de banca austro-ung.	837.—	820.—
Actiuni de banci de creditu mg.	302.50	3 3.50
Actiuni de creditu aust.	282.50	284.
Sorti unguresci cu premii	—	113.25
Argintu	—	—
Galbini imper.	5.54	5.52
Napoleondorulu	9.46	9.41 ^s
100 marce nemtiscesi	57.95	57.90

Anunciu de carti.

Acatistulu prea santei nascatorie de Dumnedieu si alte Rugini tiparit u cu litere, legatu finu in piele si aurit u 2.50
Balcesu N., Istoria Romanilor subt Mihai Voda Vitezulu bros. 2.—
Baritiu G., Dictionarul ungurescu-romanescu 3.—
Bohl Dr. Ioann, Religiunea din punctu de vedere politico-juridico; dupa traducerea germana de Silviu Rezei 1.70
Catechismulu calvinescu, inpusu clerului si poporului romanescu subt domni'a principilor Georgiu Rakoczy I si II, transcris u cu litere latine dupa editiunea II tiparita in anul 1656, insocut de una excursiune istorica si de unu glosar de G. Baritiu —60
Contessa Lambertini fiz'a cardinalului Antonelli. Romanu prelucratu dupa date istorice si actele stenografice din procesul contessei Lambertini contra mostenitorilor cardinalului Antonelli in Rom'a. Traducere de L. Grigorita. 25 fascioare cu portretul contessei 6.25
Cretianu G., Patrie si Libertate, poesii vechi si noue 1.50
Darea de séma asupra processului politici de presa alu d-lui George Baritiu redact. „Observatoriul”. In cestiunea colectelor pentru soldatii romani raniti —25

Densusianu Ar., Negriada. Epopeia nationala. Partea a III-a in siese canturi	bros. 2.—
Dictionarul etimologic roman-latini, alu Societatii academicie si Glossariulu, de cuvinte straine seu considerate ca straine	16.—
Dorulu, culegere de canturi nation. in 2 parti, fiacare	—75
Femeile, de I. Pelezani trad. de Iunius	—25
Ghica I., Convorbiri economice 2 vol.	5.—
Grande G. H., Patimile junelu Werther dupa Goethe	1.—
Grube A. W., Biografii romane, de N. Petru-Petrescu	—50
Gruber Alois Dr., Amorea amicabila seu detorintele amicilor intre sine, traduse de P. N. Simionu	—25
Hahn E., Contesa a falsa, Novela tradusa de B. V. Vermont	1.—
Hauf W., Othelo. Novela tradusa din limb'a germana	—45
Nemoianu Ioanu, Gramatic'a magiara-romana	1.80
— Manualu de limb'a magiara péntru scólele populare leg.	—45
Papiu A. Ilarianu, Independen'tia constituionale a Transilvaniei, Partea I. fl. —40 cr., Partea II.	bros. —45
Papiu A. I., Responsabilitatea ministeriale	—40
— Tesaury de momente istorice pentru Romania. Tom. II. 1863 si 1864	3.—
Tom. III. 1865 si 1866	3.—
Poenarin Petru, George Lazaru si scol'a romana, cu portretu Popescu N. D., Prisonierul rom. dela Plevna, novela contemporană. Ca premiu unu tablou. Pretiulu incl. tramitera francata (subt legatura)	1.40
— Istoria resbelului roman-ruso-turc. 1875—1878. Partea I. dela inceputul resbelului pana la 30. August 1877. Partea II. dela 30 Augustu 1877 pana la finele resbelului. Ca premiu cete unu tablou. Pretiulu incl. tramitera francata (subt legatura) fiacare parti	1.40
Pana acum au esitu 8 tablouri, si anume Caderea Plevnei, Luarea Rahovei, Luptele dela Grivita, Opaines, Smârdan, Vidin, Nicopol si Trecerea Armatei rom. in Dobrogea. Din acestea se dau pentru fia-care brosura unulu ca premiu, se capeta inse si separata & 80 cr. Tablourile sunt colorate, in formatu mare si execute frumosu.	
Stefanescu N. J., Bela. Istoria cireassiana	—20
Sterca Siulutiu Iosif, O lacrima feribinte	—50
— Din memoriu lui	—50
Teutschländer W. St., Michael der Tapere, ein Zeit- und Charakterbild aus der Geschichte Româniens	2.20
Vermont R. V., Blondinul din Namur si Pasia dela Buda,	—75
— Plutasiulu. Narratiune americana dupa Fr. Gerstaecker	—75
Waldburg, Brand'a seu nunt'a fatala. Schitia din emigrarea lui Dragosiu	—25

se aja de vendiare la

W. Krafft in Sibiu.

Neoplant'a.

1875.

Medalie de argintu.

Seghedinu.

1876.

Medalie pentru meciu.

CLOPOTE DE TÓTA MARIMEA

pe langa ficsarea prealabila a sunetelor loru.

Cu deosebire recomanda clopotele gaurite, inventate de densulu, alu caroru sunetu este mai josu decatua alu celor de constructiunea vechia si care, fiindu de 100 punti, sunt asemenea celor de 140 punti de constructiunea vechie.

Se afla totudeuna in depositu clopote, dela marimea cea mai mica pana la 50 chilog., precum si de proasce portative si de mana.

Se recomanda pentru comande catu de multe

Antonie Novotny

in Timisióra.

Pentru cei ce patimescu de pieptu si plumani.

Wilhelm's Allopu de plante Schneeberg

alu lui

Franciscu Wilhelm, farmacista in Neunkirchen (Austri'a de josu.)

In decursu de 25 ani s'au probat a fi de cea mai fortia vindicatore si usuratore pentru morburile organelor de respiratie, pentru catareti si oratori in contra voiei inflorit, seu chiari in contra ragusiei, elu este unu mijloc nedispensabilu. — Numerose ateste probesa cele afirmate ale gútului si ale plumanil ru.

Forte de recomandat este acestu suu ca preservativu